

Megyei utazások

A „zöldséges” szövetkezet

Gyönyörű, igen modern épület „bújt el” Szentesen, az öreg piac melletti utcában, az Árpád Zöldségtermelő Szövetkezet irodaháza. Mondtam is dr. Márton Sándor főkönyvelőnek és Lantos Gergely agronómusnak, a szövetkezet párttitkárának, hogy ezt a reprezentatív megjelenésű házat a város főutcájára kellett volna építeni, hiszen még ötven év múlva is illene a városképbe.

Nem is a mának építettük, hanem utódainknak is. Talán a tanács alkalmazottainak kellett volna jobban megnézniük a tervet és ajánlatot tenni a helyre. Nekünk persze megfelel ez az utcácska is.

A másik dolog, ami szemembe tűnt, a szövetkezet hivatalos neve. A megszokott mezőgazdasági termelőszövetkezet helyett zöldségtermelő szövetkezet a cím.

Hosszú története van ennek — mondta Márton Sándor. — Talán szélesítendő a múltja. Az ezernyolcszázad évek végén telepedtek le Szentesen a bolgárkertészek, majd a húszas években lendült föl igazán a kertészkedés. A Kurca mentén választottak öntözésre alkalmas területeket, s kitűnő paprikát, paradicsomot, karalábét, karfiolt, és káposztát termeltek. Mi elődnek tekintjük a Szentesei Vidéke Zöldség-Gyümölcs-termelő és Értékesítő Szakszövetkezetet, amely körülbelül 200 bolgárkertészt tömörített soraiba. A későbbi egyesülések után a tagság ragaszkodott a „zöldség” megnevezéshez a szövetkezet cégjelzésében.

Később elgondolkodtató magyarázatot is följegyeztem. A zöldségtermelés csak akkor lehet komoly és eredményes, ha primszerepet játszik a szövetkezet gazdálkodásában. Ahol másodlagos a helye, kiegészítő ágazat, vagy csupán a nőknek munkalehetőséget nyújtó lehetőség, ott könnyen nyomom követhető a termelés mennyiségének ingadozása, sőt az sem ritkaság, hogy eltűnik a zöldségtermelés. Ezért is maradt meg a szentesi Árpád zöldséges szövetkezetnek. A főkönyvelő adatokat mond:

A szövetkezet évi 260 millió bevételéből a zöldség 65-70 millióval részesedik, igaz, hogy az állattenyésztés 90 milliót érteket hoz, mi mégis zöldségtermelőknek valljuk magunkat. Megmagyarázom miért. A zöldségtermelés kapja a legjobb földet, az állattenyésztést korábban is azért kellett fejleszteni, hogy a kerteszt földjei jó trágyát kapjanak, sőt, amíg nem volt termálvíz, a trágyát használtuk fűtésre, a talaj melegítésére is. Szerencsére van meleg víz a föld mélyében. Az első termálvizet a kórház fűtőrendszerénél használták fel. Dr. Székely Alfréd kórházigazgató „járta ki”, hogy korszerűsítse a fűtést. Mi is akkor kezdtünk tervezgetni a termálvizre. 1964-ben Szentlászlóban fűtöttünk és arra építettük az első hajtatóházunkat és palántanevelőnk. Jelenleg 8 hektár üvegházunk van és 20 hektár földfelület. S most épül az új, 13,6 hektáros üvegház, amelyből kétszáz áll 4,4 hektárnyi rész.

Akár zárójelbe is tehetném a többi ágazatról mondottakat, de aligha érdemelne meg. Az Árpád 4200 hektár földet bír, melyből 3200 hektár szántóterület. 1300 hektáron búzát, 700-800 hektáron kukoricát, a többin szalasz takar-

mányt termelnek. A földek minősége nem a legjobb, sok a szikes, a szikfoltos benne. Búzából 42 mázsa a hektáronkénti átlagtermés, kukoricából 50-55 mázsa. De oly nagy a szóródás, hogy 20-80 mázsa között ingadozik a hektáronkénti termés mennyisége. Az állattenyésztésben a szarvasmarha áll az élen, 1520 darabból 580 a tehénnek száma, de alacsony a tejhozamuk, alighogy 3000 litert adnak egyenként évente. Érdekes viszont, hogy sok libát és pulykát keltetnek. Ötszáz ezer kis pulyka és 300 ezer napoliba bújik ki a tojásokból. A kislíbakat mind eladják további tartásra, a pulykákból viszont 200 ezer darabot a szövetkezetben nevelnek föl és 4,5-5 kilogrammos korukban értékesítik. A negyedik ágazat az építőcsoport, mely évente 80 millió forint értékű munkát végez a szövetkezet berkeiben.

De kanyarodjunk vissza a zöldségtermeléshez, a jelenlegi beruházásokhoz, az üvegházak építéséhez!

A 415 milliós beruházást, illetve annak a döntő többségét a szövetkezet tagjai, alkalmazottai valósítják meg, az építőszerszámok, anyagok, karaláb, karfiol, és káposztát termeltek. Mi elődnek tekintjük a Szentesei Vidéke Zöldség-Gyümölcs-termelő és Értékesítő Szakszövetkezetet, amely körülbelül 200 bolgárkertészt tömörített soraiba. A későbbi egyesülések után a tagság ragaszkodott a „zöldség” megnevezéshez a szövetkezet cégjelzésében.

Lényeges előnyökkel jár a saját kivitelezés — mondja Márton Sándor. — Ahogyan a szerkezet szerelése elkészült, már a sarkunkban vannak a zöldségtermelők. Nem levelezünk, nem adminisztrálunk sokat. A szövetkezet papmunkája is csak éppen annyi, amennyire nagyon szükség van. Az az elvem, hogy az adminisztráció ne hátráltassa, hanem segítse a termelést, s főleg a tisztviselő létszám ne zavarja a dolgozókat.

Milyenek ezek az üvegházak, és hogyan készülnek?

Az üvegházi szerkezeteket az NDK-ból vásároltuk. Itt van egy német szerelő, aki irányítja az építkezést. Azt mondta a külföldi szakember, hogy 24 munkásra van szükség a szerelésnél és megtervezte a kivitelezés ütemét, idejét is. A mi szakembereink 12-en vállalták és rövidebb időre a megvalósítást. Megszerkesztettek egy önjáró állványt, olyan gyorsan haladnak ezzel, hogy a német szerelő csak ámul. Az üvegházak építésénél sem bürokratizálunk. Minden kiszámítottunk, a beruházás bértételét, egyösszegű utalvánnyal adjuk át az érdekelteknek, s mindenki jól jár. Ez a bérösszeg az eredetinek 70 százaléka, de így gyorsabban és jobb minőségben készülnek az üvegházak, következésképpen előbb szolgálhatják a termelést, ami a

közösségnek hoz hasznót, s a piacon is nagyobb lehet a kínálata. Azt természetesen nem tagadom, hogy a szerelők esetleg nem nyolc órát dolgoznak napon, hanem tízet, néha talán többet is, de ez az ő elhatározásuk. Különben nem új fölfedezés ez az eljárás, régóta ismert korrekciós és kétoldali előnyökkel jár.

A főkönyvelővel aligha kell vitatkozni, legfeljebb dicsérni lehet az általuk követett gyakorlatot. A tagság, a szövetkezet dolgozóinak többsége jól keres, a fizikai munkát végző férfiak zöme 3-7 ezer forintot, a nők 2-4,5 ezer forintot visznek haza havonta. A majorokba, az üvegházakhoz autóbusszal utaznak az emberek, mindenütt van öltöző és fürdő, aki akarja, igénybe veheti az üzemi étkeztetést, s munkaruhát is a szövetkezet biztosít. Amikor ott jártam, az üvegházakban paradicsom, paprika és saláta sokasága tárult elém. A zöldségtermés 30-35 százalékát külföldre szállítják a Hungarofruit „közbeiktatásával”. Az NSZK, az NDK és Csehszlovákia a legnagyobb vevő. A termés többi részét idehaza adják el a nagykereskedelmi szervezetek közvetítésével, míg körülbelül 8 százalékot a magán kiskereskedők visznek el a szövetkezetből. A szentesiek vállalkoztak arra is, hogy a környék 8 gazdaságában segítik a zöldségtermelést, s gesztorial egy korszerű termelési rendszernek. Átadják a technológiájukat, gépeket szereznek a partnereknek, vetőmaggal és szaktanáccsal látják el őket és garantálják a termékek értékesítését is. Ez évente, a saját termékkel együtt közel 1500 vagon finom, hajtatott zöldség, elsősorban zöldpaprika és piros paradicsom.

Följegyeztem két számot: a szabadföldön termelt paradicsom kilogrammonkénti átlagára a termelő javára 5 forint, az üvegházakban termelők 30-35 forintot „vagnak zsebre” átlagosan 1 kilogramm paradicsomért. Micsoda különbség! De az is igaz, hogy óriási összegbe kerül egy üvegház, s még többbe egy termákhut. Ettől függetlenül nagyon megéri, s amennyiben a szövetkezetek ilyen adottságokkal rendelkeznek — termálvíz-lehetőséggel és pénzzel —, vétek volna öltözni a pénzrel nézni a világba, az állandóan éhes világpiacra. A külkereskedelem még többet tehetne, elsősorban a szép paprika, paradicsom és saláta csomagolásának fejlesztésében. A salátát nem lehet szabócsip faladákban szállítani az NSZK-ba, hiszen minden csepp nedvességet kiszív belőle a láda. A hollandok nylonzacsokba szállítják, s ott marad a saláta levelén a vízcsöpp is. A szövetkezet hiába szeretné korszerűbben csomagolni az áruját, a külkeresek azt mondják, nem kell, ne cifrázzuk.

Végül egy bukfenc, amelybe beleestek a szentesiek. Úgyes megterveztek és megoldották az üvegházak gyors fölépítését, meg minden, mint a karikacsapás. Egy dolog azonban hiányzik, a termákhut. A tervezett hat új kútból csak kettőt készítettek el. Állítólag nem érkezett meg a románoktól rendelt fűtőberendezés, az olajosok viszont csak akkor segíthetnek gondjaikon, ha a maguk munkáját elvégezték. Nem földadatunk a késedelmekért felelősök tetemrehívása, de az igen, hogy a nyilvánosság előtt sürgessük ennek a beruházásnak a „rendbétételét”, mivel mindannyiunk érdeke volna, hogy mielőbb paradicsomot és paprikát jermeljenek a szép, tágas és drága üvegházakban. Ezt kívánja a hazai piac — a fogyasztók jó el látása — és a népgazdasági mérleget javító külföldi eladás növekedése is.

GAZDAGH ISTVÁN

Bencze József

Kovács

A kovácsműhely csillagmeséje büszke mesterség lett álmaim éie. Acélkalapácsok kipikolása, felizzott vasak piros varázsa, keresni ők, let, e-tig e-nézem, kormos kovácsa engem itt igézik. Azóta folyton szítom a szikrát, verseim égő, csillogó titkát, Csillaglánc ejtett ott bűvöetbe, segédnek mégis egy kovács vett be. Sónajom szisszen, égetnek lángok, szívemben örök dalt kalapálok!

Tandori Dezső

Ami könnyebb, ami nehezebb

(Kormos Istvánnak, a Bolyongó Költőnek)

Távoli világok üzenetként küldik érdekességeiket; gyakran látunk fényképen pingvint, sebesültet akár, látjuk, hogy a fotósnak nem volt érdeke a mentőakció, látunk eukaliptuszokat, melyeknek ágai oly maradandóan koparak, hullámlovasokat hoz a képeslap a Fidzsi-szigetekről, és kaktuszok tövében állodogálnak a széles karimájú kalapokban, és talán ha nagyon igyekeznénk, ha Odaátra írni lehetne, Raymond Chandler küldene egy mozaikképet Terry Lennoxról, küldene egy fotót „Rozsdás” Reganról, akit belelőttek egy olajkútba, de már ezt, a nyomozás végeredményét, nem lehetett megmondani a békés, elaggott milliomosnak, aki úgy szerette azt a fickót; koalákról hány és hány képet kaptam, és mennyire örültem! Mostanában kezdek rájönni, amit senkitől se kérhetnék, íme, ílyesmí: Egy nap, melyet szabadon, dolgoztatva töltöttem együtt egy madárral, látva hirtelen elhatározásait, vállamat kőféleséggé biztosítva üldögéléséhez, ujjamat rúdnak a körmei-ujjai alá, és lakásom terét és pillanataimat kettéosztva magunk közt, vállálván az állandó szimuláns, amely nélkül most már nem is bírnék megélni. Bizony, egy koaláról, számról is, meg óriás kaktuszok világáról és még a regényalakokról is könnyebben küldhet képet bárki, mint egyetlen mezei veréből, ahogy valahol kint a szabadban tevékenykedik éppen!

Kurunczi Ignác nagy szerelme

Porbéli szép álmát semmiképpen nem akarom megzavarni avval, hogy fölmelegítem nevé, de kevés olyan régi történet van, amiből mai tanulságokat ne lehetne levonni. Azt írja az újság — réges-régen, 1892-ben —, hogy Kurunczi Ignác lelőtte tulajdon feleségét. A mai újság elvetemültséget emlegetne ilyen hírre, vagy hivatalosan fejezné ki magát, és azt mondaná, szerelemféléstől követte el bűnét, a régi jó világban azonban másképpen szaladt rá a neve a kutyanyelvre. Ide írom, ahogy olvastam:

„Kurunczi Ignác makói polgártársunk túlságosan módon szerelmes volt feleségébe, Jenei Annába. Az asszony nem szerette az urát, hanem el-elcsókolt hazulról, s némely makói kofa vallomása szerint szeretői is voltak. A férj végre megalkotta a dolgot, egy szép napon, amikor már halomra gyűlt a szívében a keserűség, lelőtte az asszonyt.”

Van még tovább is, el is mondom, de itt álljunk meg egy szóra. Protokoll szerinti rangjukra ma is kényesek az emberek, de nem bánják, ha bírósági ügybe keveredve elmarad a nevük mögött. Kurunczi Ignác néhai hőszerelem azonban sziklaszilárdan megőrizte polgártársi rangját a komor és komoly bíróság előtt is, sőt talán a fegyházban is. Engem meglep, hogy nem volt gyantásított, nem volt tettes, vádlott, sem bűnelkövető, csak úgy egyszerűen polgártárs volt. Lehet, hogy arra gondoltak, ha majd vissza akar térni a tisztességes, és ugyancsak szerelmes férjek sorába, ne legyen teher rajta az az átmeneti időszak, amikor kosztot és kvártélyt kiutalásra kapott. Tetszik nekem ez a társulat.

Szó sincs a tudósításban nyomozati anyagról, az először tagadó, de a cáfolatlan bizonyítékok súlya alatt megtört ember beismerő vallomásától. Az akkori bíróság tudta, hová kell nyúlania, ha valamit biztosan akar megtudni: megkérdezett három kofát a piacon, és azonnal kiderült, hogy Jenei Anna nyelvért öltöztette hites urára, sőt szeretői is voltak. Megható az is, hogy Ignác bátyánk egy szóval se tagadott, nem vezette hamis nyomra sem a rendőrséget, sem a bíróságot. Úgy gondolhatta, még mindig tisztességesebb, ha ő maga lövi le szereleméből a feleségét, mintha más ténnyel ugyanilyen indítékból. Lapátarvalónak gondolhatta a kicsapongó asszonyt, de annak se mondta. Mit csámcsogjanak rajta, ha majd belekerül az újságba!

Kalapot kell emelnem akkori, és azóta föltehetően már néhai kollégám előtt azért a mély em-

beri együttérzésért, amely mindvégig kicsendül soraiból. Mindnyájunkkal történhet baleset — ez járhatott a fejében, amikor ilyen szépen fogalmaz: egy szép napon, amikor már halomra gyűlt a szívében a keserűség... Legalább egyik férfi érte meg a másikat!

Merész fordulattal szánt a további találgatások elé az újság, amikor megírja, hogy miként a rossz pénz nem vész el, az elcsámorgó asszony se halt bele a lővésbe, hanem fölgúgyulván pörre ment. Párbeszéd következik ezután, a bíró kérdez, Ignác felel. Miért akarta lelőni, megölni? Dehogyan akarta! Csak meg akarta ijeszteni. Gondolom, ez sikerült is neki.) Azt akarta megmutatni szegény pára, hogy milyen erős, és mennyire szereti, ezért, és csakis ezért nyúlt a pisztoly után. Elvertem én, kérem, nem használt. Ha látja, hogy ez is tudom, ha belátja, hogy erre is rávisz a szerelem, talán megszeret.

Jenei Anna most vált porrá emeltem. Vak volt, és érzéketlen, ha ezt a nagy szerelmet nem vette észre. Mit meg nem tett makói polgártársunk, hogy égető, nagy vonzalmát megbizonyítsa, de akár az útszéli kőszentnek eszedett volna, Anna hideg maradt.

Ti, férfiak, ott a bírói pulpiton, ti nem álltatok Ignác mellé? Pancsa asszony rút cselekedete titeket nem háborított föl? Nem vettétek észre, hogy egyik oldalán áll az elrúvult, magára maradt és megcsúfolt Ignác, másik oldalán pedig ott van az el nem árult, sőt éppen sokak pártfogását élvező fehérség? Aki még a pisztoly szavára se tudja meg, hol a helye?

Azért tetszik nekem ez az eset, mert kitűnik, a férfitól együttérzés — ma úgy mondanánk: szolidaritás — szent, nagy emberekhez méltó. Az igen tisztelt bíróság öt-évi fegyházra ítélte Kurunczi Ignácot, gondolván, ennyi idő alatt szerelmi sebei begyógyulnak. A gyilkossági kísérletet, mint tisztességes és megcsúfolt férjhez méltatlan bűnyet elvetette, helyette a súlyos testi sértést tette. És most jön, ami engem levett a lábamról: az ügyész nem fellebbezett, hanem szép beszédet mondott. Így írja kollégám, el kell hinned. Helyszűke miatt — vagy bezárták időközben a makói Koronát — nem írtam le a szép ügyész beszédéből mindnyájunk okulására, de fontosnak tartotta megjegyezni, hogy szép volt a beszéd. Biztos, hogy a férjember épülésére szolgált.

Ignác bácsi pedig nyugodjon békében élete párjával, Jenei Annával. A rendíthetetlen, nagy szerelem úkunokáiban talán tovább él.

HORVÁTH DEZSŐ